

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

7. rujna 2023. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zajednička poljoprivredna politika – Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) – Mjere potpore ruralnom razvoju – Plaćanja za dobrobit životinja – Uredba (EZ) br. 1974/2006 – Članak 44. stavak 1. i članak 44. stavak 2. točka (a) – Članak 47. stavak 1.– Prijenos poljoprivrednog gospodarstva na novog korisnika – Naknadni prestanak obavljanja poljoprivrednih djelatnosti tog korisnika – ‚Slučaj više sile ili izvanrednih okolnosti‘ – Obveza djelomičnog ili potpunog povrata primljene potpore – Načelo proporcionalnosti”

U predmetu C-169/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Curtea de Apel București (Žalbeni sud u Bukureštu, Rumunjska), odlukom od 19. studenoga 2020., koju je Sud zaprimio 4. ožujka 2022., u postupku

Fractal Insolvență SPRL, u svojstvu stečajnog upravitelja društva Groenland Poultry SRL,
protiv

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița,

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: P. G. Xuereb, predsjednik vijeća, T. von Danwitz (izvjestitelj) i A. Kumin, suci,

nezavisni odvjetnik: A. Rantos,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Fractal Insolvență SPRL, u svojstvu stečajnog upravitelja društva Groenland Poultry SRL, A. Rusu, odvjetnik,
- za Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița, C. A. Gârleanu, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: rumunjski

- za rumunjsku vladu, R. Antonie, E. Gane i O.-C. Ichim, u svojstvu agenata,
- za vladu Helenske Republike, E. E. Krompa, E. Leftheriotou i M. Tassopoulou, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, T. Isacu de Groot i A. Sauka, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 9. ožujka 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 44. stavka 2. točke (a) i članka 47. stavka 1. Uredbe Komisije (EZ) br. 1974/2006 od 15. prosinca 2006. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) (SL 2006., L 368, str. 15.; SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 19., str. 59.), kako je izmijenjena Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 679/2011 od 14. srpnja 2011. (SL 2011., L 185, str. 57.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 54., str. 211.; u daljnjem tekstu: Uredba br. 1974/2006).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Fractal Insolventă SPRL, u svojstvu stečajnog upravitelja društva Groenland Poultry SRL, i Agencije de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Dâmbovița (Agencija za plaćanja i intervencije u poljoprivredi – Područni ured u Dâmboviți, Rumunjska, u daljnjem tekstu: APIA) u vezi s APIA-inim odlukama kojima se društvu Groenland Poultry nalaže, zbog prestanka obavljanja poljoprivrednih djelatnosti, potpuni povrat potpora za dobrobit životinja koje su dodijeljene tijekom razdoblja trajanja petogodišnje obveze.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba br. 1698/2005

- 3 Uredba Vijeća (EZ) br. 1698/2005 od 20. rujna 2005. o potporama ruralnom razvoju Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) (SL 2005., L 277, str. 1.; SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 40., str. 138.), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 74/2009 od 19. siječnja 2009. (SL 2009., L 30, str. 100.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 68., str. 100.; u daljnjem tekstu: Uredba br. 1698/2005), stavljena je izvan snage Uredbom (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 (SL 2013., L 347, str. 487.). Međutim, iz članka 88. Uredbe br. 1305/2013 proizlazi da se Uredba br. 1698/2005 i dalje primjenjuje na djelatnosti provedene u skladu s programima koje je Europska komisija odobrila na temelju te uredbe prije 1. siječnja 2014.

4 Članak 36. točka (a) podtočka v. Uredbe br. 1698/2005 određivao je da se potpora koja je predviđena za unaprjeđenje okoliša i ruralnih područja odnosi na mjere usmjerene održivom korištenju poljoprivrednih zemljišta putem plaćanja za dobrobit životinja.

5 Članak 40. navedene uredbe određivao je:

„1. Plaćanja za dobrobit životinja navedena u članku 36. točki (a) podtočki v. odobravaju se poljoprivrednicima koji dragovoljno prihvate obveze u vezi s dobrobiti životinja.

2. Plaćanja za dobrobit životinja pokrivaju samo one obveze koje prelaze relevantne obvezne standarde [...] i ostale relevantne propisane zahtjeve utvrđene nacionalnim zakonodavstvom i prepoznate u programu.

Ove se obveze u pravilu preuzimaju za razdoblje između pet i sedam godina. [...]

3. Plaćanja se odobravaju godišnje i pokrivaju dodatne troškove i izgubljeni prihod nastao preuzimanjem obveze. Ako je nužno, mogu pokrivati i trošak transakcije.

Potpota je ograničena maksimalnim iznosom utvrđenim u Prilogu.”

6 U skladu s člankom 74. stavkom 1. Uredbe br. 1698/2005:

„Države članice usvajaju sve zakonodavne, statutarne i administrativne odredbe [...] kako bi osigurale uspješnu zaštitu financijskih interesa Zajednice.”

Uredba br. 1974/2006

7 Uredba br. 1974/2006 stavljena je izvan snage Delegiranom uredbom Komisije (EU) br. 807/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i uvođenju prijelaznih odredbi (SL 2014., L 227, str. 1.). Međutim, na temelju članka 19. Delegirane uredbe br. 807/2014, Uredba br. 1974/2006 nastavila se primjenjivati na djelatnosti koje se provode u skladu s programima koje je Europska komisija odobrila na temelju Uredbe br. 1698/2005 prije 1. siječnja 2014.

8 U članku 1. Uredbe br. 1974/2006 bilo je navedeno:

„Ovom se Uredbom utvrđuju pravila za primjenu Uredbe (EZ) br. 1698/2005 vezano uz načela i opća pravila za potporu ruralnom razvoju, posebne i zajedničke odredbe za mjere ruralnog razvoja te kriterije prihvatljivosti i upravne odredbe, izuzimajući odredbe o nadzoru.”

9 Člankom 44. Uredbe br. 1974/2006 određivalo se:

„1. Ako se cijelo gospodarstvo korisnika ili dio njegovoga gospodarstva prenese na drugu osobu u razdoblju izvršavanja obveze koja je preuzeta kao uvjet za dodjelu pomoći, ta druga osoba može na sebe preuzeti obvezu za preostali dio razdoblja. Ako se obveza ne preuzme, korisnik mora vratiti dodijeljenu pomoć.

2. Države članice mogu odlučiti da neće zahtijevati vraćanje sredstava iz stavka 1. u sljedećim slučajevima:

- (a) ako se korisnik koji je već ispunio značajan dio dotične obveze konačno prestane baviti poljoprivrednom djelatnošću, a preuzimatelj ne može na sebe preuzeti obvezu;
- (b) ako do prijenosa dijela gospodarstva korisnika dođe u razdoblju produženja obveze u skladu s drugim podstavkom članka 27. stavka 12. i ako se ne prenosi više od 50 % površine koju je obveza obuhvaćala prije produženja;
- (c) ako se poljoprivredno gospodarstvo [korisnika] u potpunosti ili djelomično prenese na organizaciju čiji glavni cilj je upravljanje okolišem s ciljem zaštite okoline, pod uvjetom da je svrha prijenosa trajna promjena uporabe zemljišta u zaštićeno područje i da je to povezano sa značajnom koristi za okolinu.

3. U slučaju manjih promjena stanja na gospodarstvu, države članice mogu poduzeti posebne mjere kako bi osigurale da zbog primjene stavka 1. ne dođe do neprimjerenih rezultata u pogledu preuzete obveze.

Smanjenje površine gospodarstva do 10 % površine iz obveze će se smatrati za manju izmjenu u smislu prvog podstavka.”

10 Članak 47. navedene uredbe predviđao je:

„1. Države članice mogu naročito priznati sljedeće kategorije više sile ili izvanrednih okolnosti u kojima neće zahtijevati djelomični ili potpuni povrat pomoći koju je primio korisnik:

- (a) smrt korisnika;
- (b) dugotrajna radna nesposobnost korisnika;
- (c) izvlaštenje velikog dijela gospodarstva, pod uvjetom da se to nije moglo predvidjeti u trenutku preuzimanja obveze;
- (d) velika prirodna nepogoda kojom je teško pogođeno zemljište na gospodarstvu;
- (e) uništenje stočarskih objekata na gospodarstvu zbog nesreće;
- (f) epizootija koja je zahvatila svu korisnikovu stoku ili dio njegove stoke.

2. Korisnik ili njegov ovlaštenik pismenim putem obavješćuju nadležno tijelo o slučajevima više sile ili izvanrednih okolnosti, dostavljajući odgovarajuće dokaze koji su zadovoljavajući za nadležno tijelo, i to u roku od 10 radnih dana od dana kada je korisnik ili njegov ovlaštenik to u mogućnosti učiniti.”

Uredba (EU) br. 65/2011

- 11 Uredba Komisije (EU) br. 65/2011 od 27. siječnja 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 vezano uz primjenu postupaka kontrole, kao i uvjeta višestruke sukladnosti u vezi s mjerama ruralnog razvoja (SL 2011., L 25, str. 8.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 52., str. 289.) stavljena je izvan snage, s učinkom od 1. siječnja 2015., Delegiranom uredbom Komisije (EU) br. 640/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu integriranog administrativnog i kontrolnog sustava, uvjeta za odbijanje ili obustavu plaćanja i administrativne kazne koje se primjenjuju za izravna plaćanja, potporu ruralnom razvoju i višestruku sukladnost (SL 2014., L 181, str. 48. i ispravak SL 2015., L 209, str. 48.). Međutim, na temelju članka 43. Delegirane uredbe br. 640/2014, Uredba br. 65/2011 nastavila se primjenjivati na zahtjeve za plaćanje i zahtjeve za potporu koji se odnose na 2014. i prethodne godine.
- 12 U skladu s člankom 18. Uredbe br. 65/2011:

„1. Zatražena potpora smanjuje se ili odbija ako nisu ispunjene sljedeće obaveze i kriteriji:

- (a) za mjere iz članka 36. točke (a) podtočke v. [...] Uredbe [br. 1698/2005], mjerodavni obavezni standardi kao i minimalni zahtjevi za primjenu umjetnih gnojiva i sredstava za zaštitu bilja, ostali mjerodavni obavezni standardi prema [...] članku 40. stavku 2.[...] Uredbe [br. 1698/2005], i obaveze koje nadilaze te standarde i zahtjeve; ili
- (b) ostali kriteriji ispravnosti i prihvatljivosti za dobivanje potpore osim onih koji se odnose na veličinu prijavljene površine ili broj stoke.

U slučaju višegodišnjih obaveza, smanjenja potpora, isključenja i povrati primjenjuju se na iznose već plaćene u prethodnim godinama za te obaveze.

2. Države članice zatražit će povrat i/ili odbiti potporu ili odrediti iznos umanjenja potpore, pogotovo na temelju ozbiljnosti, opsega i trajnijeg karaktera neispunjavanja uvjeta.

[...]”

Provedbena uredba (EU) br. 809/2014

- 13 Na temelju članka 8. Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 809/2014 od 17. srpnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu integriranog administrativnog i kontrolnog sustava, mjera ruralnog razvoja i višestruke sukladnosti (SL 2014., L 227, str. 69. i ispravak SL 2019., L 68, str. 16.):

„1. Za potrebe ovog članka:

- (a) ‚prijenos poljoprivrednog imanja‘ znači prodaja, zakup ili slična vrsta posla u vezi s predmetnim proizvodnim cjelinama;
- (b) ‚prenositelj‘ znači korisnik čije se poljoprivredno imanje prenosi na drugog korisnika;
- (c) ‚primatelj‘ znači korisnik na kojeg se poljoprivredno imanje prenosi.

2. Kada se poljoprivredno imanje prenosi u cijelosti s jednog korisnika na drugog nakon podnošenja zahtjeva za pomoć, zahtjeva za potporu ili zahtjeva za plaćanje, a prije ispunjavanja svih uvjeta za dodjelu pomoći ili potpore, prenositelju se ne dodjeljuje pomoć ili potpora za preneseno poljoprivredno imanje.

3. Potpora ili plaćanje za koje je zahtjev podnio prenositelj dodjeljuje se primatelju kad:

- (a) u razdoblju koje određuju države članice primatelj obavješćuje nadležno tijelo o prijenosu i podnosi zahtjev za plaćanje pomoći i/ili potpore;
- (b) primatelj podnosi sve dokaze koje zahtijeva nadležno tijelo;
- (c) ispunjeni su svi uvjeti za dodjelu pomoći i/ili potpore u vezi s prenesenim poljoprivrednim imanjem.

4. Nakon što je primatelj obavijestio nadležno tijelo i podnio zahtjev za plaćanje pomoći i/ili potpore u skladu sa stavkom 3. točkom (a):

- (a) sva prava i obveze prenositelja, koji proizlaze iz pravnog odnosa između prenositelja i nadležnog tijela, prenose se na temelju zahtjeva za pomoć, zahtjeva za potporu ili zahtjeva za plaćanje na primatelja;
- (b) sve radnje potrebne za dodjelu pomoći i/ili potpore i sve izjave koje je prenositelj dao prije prijenosa pripisuju se primatelju u skladu s primjenom mjerodavnih pravila Unije;

[...]

- 14 Na temelju članka 76. Provedbene uredbe br. 809/2014, ona se primjenjuje na zahtjeve za pomoć, zahtjeve za potporu ili zahtjeve za plaćanje koji se odnose na godine zahtjeva ili prelijska razdoblja koja počinju 1. siječnja 2015.

Rumunjsko pravo

- 15 Člankom 17. Ordonanțe de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora (Hitna vladina uredba br. 66/2011 o sprečavanju, utvrđivanju i kažnjavanju nepravilnosti prilikom stjecanja i korištenja europskih sredstava i/ili odgovarajućih nacionalnih javnih sredstava) od 29. lipnja 2011. (*Monitorul Oficial al României*, dio I, br. 461 od 30. lipnja 2011.), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, predviđa se:

„Svaka radnja koja se poduzima kako bi se utvrdila nepravilnost kao i potraživanja iz proračuna koja proizlaze iz takve nepravilnosti provodi se u skladu s načelom proporcionalnosti, pri čemu se uzimaju u obzir priroda i težina utvrđene nepravilnosti kao i njezin opseg te njezine financijske posljedice.”

- 16 Člankom 30. stavkom 1. Ordonanțe de urgență a guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură (Hitna vladina uredba br. 3/2015 o odobrenju programa plaćanja koji se primjenjuju u području poljoprivrede u razdoblju 2015. – 2020. i o izmjeni članka 2. Zakona br. 36/1991 o

poljoprivrednim društvima i drugim oblicima udruživanja u području poljoprivrede) od 18. ožujka 2015. (*Monitorul Oficial al României*, dio I, br. 191 od 23. ožujka 2015.), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, određuje se:

„Za potrebe financiranja i praćenja zajedničke poljoprivredne politike te upravljanja njome ‚viša sila‘ ili ‚izvanredne okolnosti‘ osobito se priznaju u sljedećim slučajevima:

[...]

(f) izvlaštenje cijelog ili velikog dijela gospodarstva ako se to izvlaštenje nije moglo predvidjeti na dan podnošenja zahtjeva.”

17 U skladu s člankom 31. te uredbe:

„1. O slučajevima više sile i izvanrednim okolnostima APIA se obavješćuje pismenim putem, uz podnošenje dokaza o nastanku situacija iz članka 30. stavka 1., u roku od 15 radnih dana od dana kad je korisnik ili njegov ovlaštenik to u mogućnosti učiniti.

2. Ako korisnik ili njegov ovlaštenik prekorače rok predviđen u stavku 1., obavijest se neće uzeti u obzir.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

18 Zahtjevom za potporu podnesenim APIA-i 18. siječnja 2013. Avicola Crevedia SA, upravitelj klaonice peradi, dobrovoljno je na temelju članka 40. Uredbe br. 1698/2005 preuzeo obvezu u pogledu dobrobiti životinja u trajanju od pet godina.

19 Tijekom razdoblja trajanja petogodišnje obveze gospodarstvo je najprije u potpunosti preneseno na društvo Abator Avicola Crevedia SRL, koje je preuzelo tu obvezu 15. studenoga 2013., a zatim na društvo Groenland Poultry, koje je također preuzelo navedenu obvezu i upisalo je pri APIA-i 2. travnja 2015.

20 U tu je svrhu Groenland Poultry 30. ožujka 2015. sklopio dva ugovora. S jedne strane, zaključio je ugovor o prijenosu poljoprivrednog gospodarstva i preuzimanju obveza s društvom Abator Avicola Crevedia, koje je prestalo primati potporu koju je 13. studenoga 2014. zatražilo od APIA-e, dok se Groenland Poultry obvezao da će poštovati obveze koje je Abator Avicola Crevedia potpisao u obrascu zahtjeva za potporu te dokazati da su bili poštovani uvjeti prihvatljivosti za dobivanje potpore.

21 S druge strane, Groenland Poultry sklopio je ugovor o zakupu u trajanju od pet godina s društvom Agroli Group SRL, koje je bilo predmet stečajnog postupka pokrenutog 6. ožujka 2014., koji se odnosio na prostore i proizvodne pogone navedenog gospodarstva koji pripadaju tom društvu, a koji je bio popraćen suspenzivnim uvjetom predviđenim u korist zakupodavca prema kojem navedeni ugovor treba odobriti odbor vjerovnika navedenog društva u okviru tog postupka.

22 Odlukom o plaćanju od 4. prosinca 2015. APIA je na temelju zahtjeva od 13. studenoga 2014. društvu Groenland Poultry isplatila iznos od 1 506 915,86 rumunjskih leua (oko 337 000 eura). Nakon podnošenja i izmjene zahtjeva za plaćanje 13. studenoga 2015. i 15. lipnja 2016., APIA je

5. listopada 2016. društvu Groenland Poultry također isplatila iznos od 850 673,62 rumunjska leua (oko 190 000 eura) te 29. ožujka 2017. iznos od 375 941,35 rumunjskih leua (oko 82 000 eura) na temelju odluke o prijevremenoj isplati.
- 23 Budući da društvo Groenland Poultry nije podnijelo zahtjev za plaćanje za petu godinu trajanja obveze, APIA mu je poslala podsjetnik o nepodnošenju zahtjeva. Stečajni upravitelj društva Groenland Poultry je 18. travnja 2017. priopćio APIA-i da je nad tim društvom otvoren stečajni postupak.
- 24 APIA je 21. travnja 2017. izdala četiri zapisnika o utvrđivanju nepravilnosti i potraživanja iz proračuna na temelju članka 8. Provedbene uredbe br. 809/2014, kojima se društvu Groenland Poultry nalaže da vrati iznos od 6 940 168,72 rumunjska leua (oko 1 527 000 eura), iznos od 4 562 717,78 rumunjskih leua (oko 1 004 000 eura), iznos od 1 506 915,86 rumunjskih leua i iznos od 850 673,62 rumunjska leua za prvu, drugu, treću i četvrtu godinu trajanja obveze, zbog toga što društvo nad kojim se vodi stečajni postupak više ne obavlja poslovanje i ne može dokazati nastavak te petogodišnje obveze.
- 25 Nakon što je APIA odbila prigovore koje je Groenland Poultry podnio protiv tih zapisnika, to je društvo podnijelo tužbu za poništenje APIA-inih odluka o odbijanju pred Tribunalulom București (Viši sud u Bukureštu, Rumunjska), ističući da nije bilo u mogućnosti nastaviti djelovati tijekom 2017. zbog „izvlaštenja” u smislu članka 47. stavka 1. točke (c) Uredbe br. 1974/2006 ili slične okolnosti, odnosno obavijesti zakupodavca od 26. srpnja 2016. o neispunjavanju suspenzivnog uvjeta predviđenog ugovorom o zakupu kojim je podnesen zahtjev za napuštanje lokacije, zbog otvaranja stečajnog postupka protiv društva Agrolis Group 9. svibnja 2016. Groenland Poultry je, osim toga, tvrdio da je članak 44. stavak 2. točka (a) te uredbe primjenjiv te se pozvao na povredu načela proporcionalnosti.
- 26 Presudom od 26. listopada 2018. taj je sud odbio tu tužbu. Najprije je smatrao da je, na temelju članka 44. navedene uredbe i članka 8. Provedbene uredbe br. 809/2014, Groenland Poultry stekao prava i preuzeo obveze prenositelja kao i, implicitno, posljedice nepoštovanja uvjeta prihvatljivosti za dobivanje predmetne potpore. Nadalje, navedeni sud smatrao je da članak 47. stavak 1. točka (c) Uredbe br. 1974/2006 nije primjenjiv u ovom slučaju jer okolnosti na koje se Groenland Poultry poziva radi izuzimanja nisu bile izvlaštenje koje u nacionalnom pravu odgovara tomu da država preuzima imovinu zbog javnog interesa i nisu bile nepredvidive na dan preuzimanja obveze. Osim toga, te okolnosti nisu bile priopćene u roku utvrđenom u članku 47. stavku 2. te uredbe. Naposljetku, poštovano je načelo proporcionalnosti. Pozivajući se na članak 44. stavak 2. točku (a) Uredbe br. 1974/2006, isti je sud istaknuo da nije dokazana činjenica da je ispunjen uvjet koji se odnosi na nemogućnost preuzimanja obveze i da je APIA djelovala u okviru margine prosudbe predviđene tim člankom.
- 27 Odlučujući u posljednjem stupnju po žalbi društva Groenland Poultry protiv te presude, Curtea de Apel București (Žalbeni sud u Bukureštu, Rumunjska) ističe da iz doslovnog tumačenja članka 47. stavka 1. te uredbe proizlazi da popis slučajeva „više sile ili izvanrednih okolnosti” iz te odredbe nije taksativan i da se pojmovi „viša sila” i „izvanredne okolnosti”, ako se ne upućuje na nacionalno pravo, ne mogu definirati upućivanjem na to pravo. Međutim, taj se sud pita protivni li se primjeni navedene odredbe u ovom slučaju činjenica da je nad zakupodavcem otvoren stečajni postupak u trenutku sklapanja ugovora o zakupu, pri čemu primjećuje da APIA nije smatrala da je ta činjenica prepreka prijenosu poslovanja i isplati potpore društvu Groenland Poultry.

- 28 Navedeni se sud usto pita o tumačenju članka 44. stavka 1. i stavka 2. točke (a) navedene uredbe, s obzirom na načelo proporcionalnosti, u kontekstu u kojem je APIA naložila društvu Groenland Poultry obvezu povrata ukupnog iznosa od 14 236 417,32 rumunjska leua (oko 2 900 000 eura), iako je stvarno primila samo iznos od 2 658 185,04 rumunjskih leua (oko 540 000 eura) i iako je razlika između tih dvaju iznosa isplaćena prethodnim korisnicima za prve dvije godine petogodišnjeg trajanja obveze. Osim toga, ta se obveza poštovala tijekom prve četiri godine, a čini se da je prestanak aktivnosti društva Groenland Poultry zadnju godinu navedene obveze uzrokovan razlozima koji su neovisni o njegovoj volji.
- 29 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev ističe da se čini da uvjet prema kojem „preuzimatelj ne može na sebe preuzeti obvezu” iz te odredbe zahtijeva podnošenje dokaza, a ne apstraktnih dokaza o nepostojanju nijednog zainteresiranog sljednika. U tom pogledu taj sud pojašnjava da je društvo Groenland Poultry podnijelo dokaze koji upućuju na to da je društvo Vitall SRL bilo zainteresirano za preuzimanje te obveze, ali da nije dobilo veterinarske i zdravstvene dozvole koje su potrebne za preuzimanje poljoprivredne djelatnosti, unatoč tomu što je odbor vjerovnika društva Agroli Group odobrio zakup prostorâ.
- 30 U tom je kontekstu Curtea de Apel București (Žalbeni sud u Bukureštu) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 47. stavak 1. Uredbe [br. 1974/2006] tumačiti na način da je slučajevima ‚više sile ili izvanrednih okolnosti’ obuhvaćena i situacija kad korisnik potpore izgubi pravo korištenja zakupljene imovine uslijed raskida ugovora o zakupu zbog nesolventnosti vlasnika zakupljene imovine (zakupodavca)?
 2. Treba li, s obzirom na načelo proporcionalnosti, članak 44. stavak 2. točku (a) Uredbe br. 1974/2006 tumačiti na način da, ako tijekom ispunjenja obveze preuzete kao uvjet za dodjelu potpore, druga osoba u cijelosti ili djelomično preuzme gospodarstvo korisnika te ako taj drugi korisnik, iako je već ispunio znatan dio obveze, konačno prestane obavljati poljoprivrednu djelatnost, a preuzimatelj ne može na sebe preuzeti obvezu, drugi korisnik [potpore] mora vratiti potporu koju je primio (za razdoblje u kojem je bio korisnik te potpore) ili mora vratiti i potporu koju je primio njezin prvi korisnik?
 3. Koje uvjete nacionalni sud mora uzeti u obzir prilikom tumačenja članka 44. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 1974/2006 kako bi ocijenio da ‚preuzimatelj ne može na sebe preuzeti obvezu?’”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

Dopuštenost

- 31 APIA i rumunjska vlada osporavaju dopuštenost prvog pitanja jer članak 47. stavak 1. Uredbe br. 1974/2006, na koji se odnosi to pitanje, nije primjenjiv na glavni postupak. Naime, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da Groenland Poultry nije obavijestio APIA-u o postojanju okolnosti koje predstavljaju višu silu ili izvanredne okolnosti u roku predviđenom u članku 47. stavku 2. te uredbe.

- 32 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, valja podsjetiti na to da je u okviru suradnje između Suda i nacionalnih sudova koja je određena člankom 267. UFEU-a isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da uvažavajući posebnosti predmeta ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, kada se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud načelno mora donijeti odluku. Iz navedenog proizlazi da pitanja koja se odnose na pravo Unije uživaju pretpostavku relevantnosti. Sud može odbiti odgovoriti na prethodno pitanje nacionalnog suda samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja (presuda od 21. ožujka 2023., Mercedes-Benz Group (Odgovornost proizvođača vozila koja imaju poremećajne uređaje), C-100/21, EU:C:2023:229, t. 52. i 53. i navedena sudska praksa).
- 33 U ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev naveo je u svojem zahtjevu za prethodnu odluku da je tumačenje članka 47. stavka 1. Uredbe br. 1974/2006 nužno za donošenje odluke o žalbi koja mu je podnesena protiv presude Tribunalula București (Viši sud u Bukureštu) navedene u točki 26. ove presude. Međutim, iz tog zahtjeva proizlazi da je, iako prema mišljenju tog suda Groenland Poultry nije obavijestio APIA-u o okolnostima koje predstavljaju višu silu ili izvanredne okolnosti u roku predviđenom u članku 47. stavku 2. te uredbe, što to društvo osporava, navedeni sud također smatrao da članak 47. stavak 1. navedene uredbe nije primjenjiv na glavni postupak jer okolnosti na koje se poziva navedeno društvo ne predstavljaju izvlaštenje u smislu te odredbe.
- 34 Stoga nije očito da tumačenje navedene odredbe nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka ili da je problem u glavnom postupku hipotetski.
- 35 Slijedom navedenog, prvo je pitanje dopušteno.

Meritum

- 36 Uvodno, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da nemogućnost društva Groenland Poultry da do kraja nastavi svoju višegodišnju obvezu u korist dobrobiti životinja proizlazi iz činjenice da je društvo Agrolis Group, nakon stečaja, raskinulo ugovor o zakupu o kojem je riječ u glavnom postupku. Iz tog zahtjeva također proizlazi da je prilikom sklapanja tog ugovora o zakupu društvo Agrolis Group već bilo predmet stečajnog postupka, zbog čega je navedeni ugovor bio popraćen spenzivnim uvjetom iz točke 21. ove presude koji je tom društvu omogućio da ga okonča.
- 37 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 47. stavak 1. Uredbe br. 1974/2006 tumačiti na način da gubitak prava korištenja zakupljene imovine zbog raskida ugovora o zakupu te imovine nakon stečaja zakupodavca, koji je bio predmet stečajnog postupka prilikom sklapanja tog ugovora, predstavlja „slučaj više sile ili izvanrednih okolnosti” u smislu te odredbe.
- 38 U tom pogledu valja utvrditi da navedena odredba ne sadržava taksativan popis događaja koji bi mogli predstavljati slučaj više sile ili izvanrednih okolnosti, kao što to proizlazi iz izraza „naročito” iz iste odredbe.

- 39 Osim toga, prema sudskoj praksi Suda, svaki događaj nastao zbog neuobičajenih i nepredvidivih okolnosti izvan utjecaja gospodarskog subjekta, čije se posljedice nisu mogle izbjeći unatoč svojoj dužnoj pažnji koju je potonji primijenio, predstavlja slučaj više sile (presuda od 16. veljače 2023., Zamestnik izpalnitelen direktor na Daržaven fond „Zemedelie”, C-343/21, EU:C:2023:111, t. 58. i navedena sudska praksa).
- 40 Međutim, budući da nemogućnost korisnika da nastavi poštovati višegodišnju obvezu u pogledu dobrobiti životinja proizlazi iz raskida ugovora o zakupu nakon stečaja suugovaratelja tog korisnika, koji je bio predmet stečajnog postupka kada su te stranke sklopile taj ugovor, ta se nemogućnost ne može pripisati neuobičajenim i nepredvidljivim okolnostima na koje se ne može utjecati, u smislu te sudske prakse.
- 41 S obzirom na prethodno navedeno, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 47. stavak 1. Uredbe br. 1974/2006 treba tumačiti na način da gubitak prava korištenja zakupljene imovine zbog raskida ugovora o zakupu te imovine nakon stečaja zakupodavca, koji je bio predmet stečajnog postupka prilikom sklapanja tog ugovora, ne predstavlja „slučaj više sile ili izvanrednih okolnosti” u smislu te odredbe.

Drugo pitanje

Dopuštenost

- 42 APIA i rumunjska vlada osporavaju dopuštenost drugog pitanja jer se odnosi na tumačenje stavka 2. članka 44. Uredbe br. 1974/2006, koji nije primjenjiv u glavnom postupku. Ističu da je rumunjski zakonodavac odlučio da u nacionalnom pravu neće preuzeti slučajeve predviđene tom odredbom u kojima države članice mogu odlučiti da neće zahtijevati povrat iz stavka 1. tog članka.
- 43 U tom pogledu iz tog pitanja i zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da se navedenim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita o tumačenju stavaka 1. i 2. članka 44. te uredbe, u vezi s načelom proporcionalnosti, koje je dio općih načela prava Unije, a osobito o odnosu između načela predviđenog u tom stavku 1. i iznimaka predviđenih tim stavkom 2.
- 44 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev pojasnio je da ishod žalbe koja mu je podnesena u velikoj mjeri ovisi o tumačenju članka 44. stavka 2. navedene uredbe.
- 45 Prema tome, u ovom slučaju nije očito da tumačenje prava Unije koje zahtijeva nacionalni sud nema nikakve veze sa stvarnošću ili predmetom glavnog postupka niti da je problem hipotetske naravi.
- 46 U skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 32. ove presude, drugo je pitanje stoga dopušteno.

Meritum

- 47 Uvodno valja podsjetiti na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu, Sud će, po potrebi, preoblikovati pitanja koja su mu postavljena. Osim toga,

Sud može uzeti u obzir pravila prava Unije na koja se nacionalni sud nije pozvao u svojem pitanju (presuda od 15. srpnja 2021., Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, t. 31. i navedena sudska praksa).

- 48 U tom pogledu, uzimajući u obzir elemente koje je istaknuo sud koji je uputio zahtjev, kako su navedeni u točki 43. ove presude, valja smatrati da svojim drugim pitanjem taj sud u biti pita treba li članak 44. stavak 1. i stavak 2. točku (a) Uredbe br. 1974/2006, u vezi s načelom proporcionalnosti, tumačiti na način da je, ako se tijekom razdoblja izvršenja obveze koja je preuzeta kao uvjet za dodjelu potpore korisnikovo gospodarstvo prenosi na drugu osobu koja dobrovoljno preuzima tu obvezu i koja nakon toga konačno prestane obavljati svoje poljoprivredne djelatnosti, potonji korisnik potpore dužan vratiti potporu primljenu na temelju cjelokupne navedene obveze, uključujući iznose koje su primili prethodni korisnici te potpore, čak i ako je već ispunio znatan dio svoje obveze i ako preuzimanje te obveze nije moguće.
- 49 U svojim pisanim očitovanjima rumunjska vlada, APIA i grčka vlada također su se pozvale na članak 18. Uredbe br. 65/2011, koji je, poput Uredbe br. 1974/2006, određivao načine primjene Uredbe br. 1698/2005, ali, za razliku od nje, ne u pogledu primjene, među ostalim, zajedničkih i posebnih odredbi primjenjivih na mjere potpore ruralnom razvoju, nego što se tiče primjene postupaka kontrole i višestruke sukladnosti u vezi s tim mjerama. Međutim, članak 44. Uredbe br. 1974/2006, čija primjena na spor u glavnom postupku nije sporna, uređuje posebne situacije na koje se ne odnosi taj članak 18., odnosno one u kojima se prenosi korisnikovo gospodarstvo tijekom razdoblja izvršenja obveze preuzete kao uvjet za dodjelu potpore. Stoga navedeni članak 18. nije relevantan za taj spor.
- 50 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst nego i njezin kontekst te ciljeve koji se nastoje postići propisom čiji je dio (presuda od 14. listopada 2021., José Cánovas Pardo, C-186/18, EU:C:2021:849, t. 23. i navedena sudska praksa).
- 51 U tom pogledu, članak 44. stavak 1. Uredbe br. 1974/2006 određuje da, ako se gospodarstvo korisnika prenese na drugu osobu u razdoblju izvršavanja obveze koja je preuzeta kao uvjet za dodjelu pomoći, ta druga osoba „može na sebe preuzeti obvezu za preostali dio razdoblja”, i „ako se obveza ne preuzme, korisnik mora vratiti dodijeljenu pomoć”.
- 52 Iz teksta te odredbe proizlazi da se njome jasno i precizno uspostavlja načelo prema kojem je korisnik dužan vratiti primljenu potporu u slučaju prijenosa gospodarstva na drugu osobu tijekom razdoblja trajanja obveze, osim ako potonja preuzme tu obvezu.
- 53 Iz toga također proizlazi, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 42. svojeg mišljenja, da osoba koja je preuzela gospodarstvo i koja odluči također preuzeti obvezu koju je preuzeo korisnik potpore zamjenjuje potonjeg u svim obvezama za preostalo razdoblje. Stoga, u skladu s logikom navedene odredbe, ta osoba postaje korisnik te je dužna, u slučaju naknadnog prijenosa tog gospodarstva na drugu osobu, vratiti primljenu potporu, osim ako potonja osoba sama preuzme tu obvezu za preostalo razdoblje, čime je oslobađa svojih obveza.
- 54 Članak 44. stavak 2. Uredbe br. 1974/2006 usto predviđa da „[d]ržave članice mogu odlučiti da neće zahtijevati vraćanje sredstava iz stavka 1. u sljedećim slučajevima” nabrojenima u točkama (a) do (c) tog stavka 2. Tako se u skladu s tim člankom 44. stavkom 2. taj povrat neće tražiti, kao što to proizlazi iz točke (a), „ako se korisnik koji je već ispunio značajan dio dotične

- obveze konačno prestane baviti poljoprivrednom djelatnošću, a preuzimatelj ne može na sebe preuzeti obvezu”, iz točke (b), u slučaju prijenosa dijela gospodarstva u razdoblju produženja obveze i iz točke (c), u slučaju prijenosa gospodarstva na tijelo upravljanja okolišem.
- 55 Članak 44. stavak 3. Uredbe br. 1974/2006 osim toga dopušta da u slučaju manjih promjena stanja na gospodarstvu države članice mogu poduzeti posebne mjere kako bi osigurale da zbog primjene tog članka 44. stavka 1. ne dođe do neprimjerenih rezultata u pogledu preuzete obveze.
- 56 Iz toga slijedi da članak 44. stavci 2. i 3. Uredbe br. 1974/2006 predviđaju fakultativne iznimke od načela povrata potpore od korisnika u slučaju prijenosa gospodarstva bez preuzimanja višegodišnje obveze od strane preuzimatelja, koje kao takve treba usko tumačiti.
- 57 Iz doslovnog i kontekstualnog tumačenja članka 44. stavka 1. te uredbe također proizlazi da kad je, u razdoblju izvršavanja obveze koja je preuzeta kako bi se ispunio uvjet za dodjelu potpore, gospodarstvo korisnika u potpunosti ili djelomično preneseno na drugu osobu koja dobrovoljno preuzima tu obvezu i nakon toga konačno prestaje obavljati poljoprivredne djelatnosti, taj drugi korisnik potpore načelno treba vratiti primljenu potporu za cjelokupnu obvezu, uključujući iznose koje su primili prethodni korisnici te potpore, osim ako je dotična država članica odlučila da neće zahtijevati taj povrat na temelju iznimki predviđenih u članku 44. stavcima 2. i 3. te uredbe.
- 58 Ako to ne učini, potonji korisnik potpore morat će u cijelosti vratiti primljenu potporu, uključujući i one od prethodnih korisnika, čak i ako je već ispunio znatan dio svoje obveze i ako preuzimanje te potpore nije moguće.
- 59 Budući da se Groenland Poultry u okviru glavnog postupka pozvao na primjenu članka 44. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 1974/2006, dok su rumunjska vlada i APIA u svojim očitovanjima pred Sudom navele da je rumunjski zakonodavac odlučio da u nacionalnom pravu neće preuzeti iznimku predviđenu tom odredbom, valja pojasniti da provedba tog članka 44. stavka 2. točke (a) u nacionalnom pravu nije obvezna. Iz toga slijedi da, kad je riječ o toj fakultativnoj odredbi, države članice moraju posebno odabrati provedbu te iznimke u nacionalnom pravu. Iako u tu svrhu mogu odabrati normativnu tehniku koja im se čini najprikladnijom, nacionalne mjere kojima se provodi takva odredba moraju imati nepobitnu obvezujuću snagu i ispunjavati zahtjeve preciznosti i jasnoće koji su potrebni kako bi se zajamčila izvjesnost pravnih situacija (vidjeti po analogiji presudu od 4. lipnja 2009., SALIX Grundstücks-Vermietungsgesellschaft, C-102/08, EU:C:2009:345, t. 52., 55. do 57. i navedenu sudsku praksu).
- 60 Stoga, u nedostatku nacionalnih pravila koja ispunjavaju te uvjete, korisnik potpore kao što je Groenland Poultry ne može se pozivati na navedenu odredbu pred nacionalnim sudovima.
- 61 Tumačenje članka 44. Uredbe br. 1974/2006 iz točaka 57. i 58. ove presude u skladu je s ciljevima propisa kojeg je taj članak 44. dio.
- 62 Naime, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 46. svojeg mišljenja, za potrebe cilja za koji je potpora primljena, odnosno, u skladu s člankom 36. točkom (a) podtočkom v. i člankom 40. Uredbe br. 1698/2005, promicanja dobrobiti životinja, ključno je da se višegodišnja obveza zadrži do kraja.

- 63 Sud je također već naglasio važnost ispunjavanja višegodišnjih obveza do njihova isteka, pri čemu je naveo da se uvjeti za dodjelu potpore moraju poštovati tijekom cijelog razdoblja trajanja obveze. Osobito je smatrao da se, ako se barem jednom ne bi poštovao jedan od tih uvjeta, kao što je podnošenje godišnjeg zahtjeva za plaćanje, potpora ne može dodijeliti a da se načelo proporcionalnosti ne protivi tomu da se korisniku naloži potpuni povrat (vidjeti u tom smislu presude od 24. svibnja 2012., Hehenberger, C-188/11, EU:C:2012:312, t. 35. do 37.; od 7. veljače 2013., Pusts, C-454/11, EU:C:2013:64, t. 35. - 37. i od 26. svibnja 2016., Ezernieki, C-273/15, EU:C:2016:364, t. 41. do 46.).
- 64 Isto tako, cilj učinkovite zaštite financijskih interesa Europske unije koji države članice moraju osigurati, kao što to proizlazi iz članka 74. stavka 1. Uredbe br. 1698/2005, ide u prilog tumačenju članka 44. Uredbe br. 1974/2006 kako proizlazi iz točaka 57. i 58. ove presude. Naime, u slučaju kao što je ovaj bilo bi lako zaobići načelo povrata navedeno u članku 44. stavku 1. Uredbe br. 1974/2006 ako bi prvi korisnik potpore prenio obvezu na drugog korisnika, a taj bi korisnik odmah odustao od višegodišnje obveze prije njezina završetka a da pritom nema financijskih posljedica ni za jednog od njih.
- 65 Napokon, što se tiče načela proporcionalnosti, valja podsjetiti na to da iz ustaljene sudske prakse proizlazi da to načelo zahtijeva da su akti institucija Unije prikladni za ostvarenje legitimnih ciljeva koje slijedi zakonodavstvo o kojem je riječ i da ne prelaze granice onoga što je nužno za postizanje tih ciljeva, pri čemu, u slučaju kada postoji izbor između više prikladnih mjera, valja upotrijebiti najmanje ograničavajuću, a uzrokovane nepovoljnosti ne smiju biti neproporcionalne u odnosu na ciljeve koji se žele postići (presuda od 16. veljače 2022., Poljska/Parlament i Vijeće, C-157/21, EU:C:2022:98, t. 353. i navedena sudska praksa). U ovom slučaju valja istaknuti da, kada je gospodarstvo korisnika potpore preneseno na drugu osobu koja ne preuzme višegodišnju obvezu za preostalo razdoblje, države članice mogu odlučiti, na temelju članka 44. stavaka 2. i 3. Uredbe br. 1974/2006, da neće zahtijevati povrat iz članka 44. stavka 1. te uredbe, ali i da je obveza povrata koja proizlazi iz potonje odredbe prikladna i nužna za ostvarenje cilja promicanja dobrobiti životinja za koji je potpora dodijeljena. Naime, tom se obvezom povrata nastoji osigurati da će korisnik učiniti sve što je u njegovoj moći da do kraja ispuni višegodišnju obvezu, što također doprinosi učinkovitoj zaštiti financijskih interesa Unije.
- 66 Navedena obveza povrata ne prekoračuje ni ono što je nužno za postizanje ciljeva koji se njome žele postići, kako su navedeni u prethodnoj točki. U tom pogledu najprije valja istaknuti, kao što je to učinio nezavisni odvjetnik u točki 51. svojeg mišljenja, da su tekst članka 44. stavka 1. navedene uredbe i njegova logika dovoljno jasni i bezuvjetni kako bi se preuzimatelju gospodarstva omogućilo da shvati da će, ako odluči ponovno preuzeti višegodišnju obvezu prenositelja, biti dužan u cijelosti vratiti isplaćenu potporu, uključujući onu isplaćenu prethodnim korisnicima.
- 67 Nadalje, članak 8. stavak 4. Provedbene uredbe br. 809/2014, na koji se također odnose odluke APIA-e koje se osporavaju u ovom slučaju, izričito predviđa da se, nakon što preuzimatelj gospodarstva obavijesti nadležno tijelo i zatraži isplatu pomoći i/ili potpore, sva prava i obveze prenositelja koji proizlaze iz pravnog odnosa nastalog zahtjevom za pomoć, potporu ili plaćanje između prenositelja i nadležnog tijela dodjeljuju preuzimatelju.
- 68 S obzirom na to da je imao mogućnost odlučiti hoće li preuzeti višegodišnju obvezu kao i obveze prenositelja istodobno s gospodarstvom, njegov preuzimatelj može slobodno odvagati prednosti i nedostatke takve obveze, među kojima je i mogućnost povrata cjelokupne potpore, uključujući iznose koje su primili prethodni korisnici. On, osim toga, ima mogućnost prethodno s

prenositeljem ugovoriti odgovornosti koje eventualno mogu biti na svakome od njih u slučaju da nadležno nacionalno tijelo u odnosu na njega, kao posljednjeg korisnika, izvrši povrat cjelokupne potpore, ako tu obvezu ne može ispuniti do kraja zbog konačnog prestanka njegovih poljoprivrednih djelatnosti.

- 69 Valja dodati da posljednji korisnik ostvaruje koristi od ulaganja koja su već provedena zahvaljujući potpori dodijeljenoj za dobrobit životinja, koja se planira za prvotno utvrđeno višegodišnje razdoblje.
- 70 Iz toga slijedi da je obveza povrata cjelokupne potpore, koja je u skladu s člankom 44. stavkom 1. Uredbe br. 1974/2006, nakon prijenosa gospodarstva, nametnuta posljednjem korisniku potpore koji je prisiljen trajno prekinuti svoje poljoprivredne djelatnosti, proporcionalna kako cilju promicanja dobrobiti životinja tako i cilju osiguranja učinkovite zaštite financijskih interesa Unije.
- 71 S obzirom na navedeno, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 44. stavak 1. i stavak 2. točku (a) Uredbe br. 1974/2006, u vezi s načelom proporcionalnosti, treba tumačiti na način da je, ako se tijekom razdoblja izvršenja obveze koja je preuzeta kao uvjet za dodjelu potpore korisnikovo gospodarstvo prenosi na drugu osobu koja dobrovoljno preuzima tu obvezu i koja nakon toga konačno prestane obavljati svoje poljoprivredne djelatnosti, potonji korisnik potpore dužan vratiti potporu primljenu na temelju cjelokupne navedene obveze, uključujući iznose koje su primili prethodni korisnici te potpore, osim ako je dotična država članica odlučila da neće zahtijevati taj povrat na temelju iznimke predviđene u tom članku 44. stavku 2. točki (a) i ako su ispunjeni uvjeti za tu iznimku.

Treće pitanje

- 72 Trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita koje okolnosti omogućuju da se smatra ispunjenim uvjet prema kojem „preuzimatelj ne može na sebe preuzeti obvezu” u smislu članka 44. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 1974/2006.
- 73 Međutim, kao što to proizlazi iz točke 60. ove presude, u nedostatku nacionalnih pravila koja ispunjavaju uvjete iz točke 59. te presude, korisnik potpore, kao što je Groenland Poultry, ne može se pozivati na tu odredbu pred nacionalnim sudovima.
- 74 Slijedom toga i uzimajući u obzir odgovor na drugo pitanje, nije potrebno odgovoriti na treće pitanje.

Troškovi

- 75 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (šesto vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 47. stavak 1. Uredbe Komisije (EZ) br. 1974/2006 od 15. prosinca 2006. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR), kako je izmijenjena Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 679/2011 od 14. srpnja 2011.,**

treba tumačiti na način da:

gubitak prava korištenja zakupljene imovine zbog raskida ugovora o zakupu te imovine nakon stečaja zakupodavca, koji je bio predmet stečajnog postupka prilikom sklapanja tog ugovora, ne predstavlja „slučaj više sile ili izvanrednih okolnosti” u smislu te odredbe.

- 2. Članak 44. stavak 1. i stavak 2. točku (a) Uredbe br. 1974/2006, kako je izmijenjena Provedbenom uredbom br. 679/2011, u vezi s načelom proporcionalnosti,**

treba tumačiti na način da je:

ako se tijekom razdoblja izvršenja obveze koja je preuzeta kao uvjet za dodjelu potpore korisnikovo gospodarstvo prenosi na drugu osobu koja dobrovoljno preuzima tu obvezu i koja nakon toga konačno prestane obavljati svoje poljoprivredne djelatnosti, potomji korisnik potpore dužan vratiti potporu primljenu na temelju cjelokupne navedene obveze, uključujući iznose koje su primili prethodni korisnici te potpore, osim ako je dotična država članica odlučila da neće zahtijevati taj povrat na temelju iznimke predviđene u tom članku 44. stavku 2. točki (a) i ako su ispunjeni uvjeti za tu iznimku.

Potpisi